

การจัดการผลงานศิลปกรรมแห่งชาติของมหาวิทยาลัยศิลปากร*

The management of national exhibition of Silpakorn university collection

ชัยวัฒน์ สุทธิวงศ์**

บทคัดย่อ

การศึกษาการจัดการผลงานศิลปกรรมแห่งชาติของมหาวิทยาลัยศิลปากร มีจุดประสงค์เพื่อสำรวจจำนวน ประเภท และสภาพของผลงานศิลปกรรมแห่งชาติของมหาวิทยาลัยศิลปากร รวมถึงการสำรวจกระบวนการ และปัญหาของการจัดการ เพื่อเสนอแนวทางที่เหมาะสมกับการจัดการผลงานศิลปกรรมแห่งชาติของมหาวิทยาลัยศิลปากร

การศึกษาใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากเอกสาร และการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการผลงานศิลปกรรมแห่งชาติของมหาวิทยาลัยศิลปากร และสำรวจภาคสนามติดตามผลงานศิลปกรรมแห่งชาติของมหาวิทยาลัยศิลปากรจากทุกพื้นที่ที่ติดตั้งผลงาน จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์กระบวนการจัดการโดยใช้วิธีเปรียบเทียบกับทฤษฎีการจัดการพิพิธภัณฑ์ และเปรียบเทียบกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ และสังเกตการณ์จากการจัดการผลงานศิลปะของหน่วยงานต่างๆ แล้วจึงนำมาใช้ประมวลผลการศึกษาทั้งหมด

ผลการศึกษาพบผลงานศิลปกรรมแห่งชาติของมหาวิทยาลัยศิลปากร จำนวน 394 ผลงานจากที่มีอยู่ทั้งหมด 614 ผลงาน (พ.ศ.2507-2556) ยังมีการจัดการที่ไม่เหมาะสม เนื่องจากผลงานศิลปะมีขนาดใหญ่ มีวัสดุที่หลากหลายในการสร้าง มีจำนวนผลงานค่อนข้างมาก และมีสถานที่ติดตั้งผลงานอยู่หลายแห่ง จึงเกิดปัญหาผลงานศิลปะสูญหาย จากการทำทะเบียนที่ขาดความต่อเนื่อง และปัญหาผลงานศิลปะชำรุด เสียหาย จากสถานที่ติดตั้งจัดเก็บที่ไม่เหมาะสม ปัญหาดังกล่าวเกิดจากการบริหารจัดการที่ไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสมของบุคลากร และแผนนโยบายในการกำหนดหน้าที่การทำงานที่ไม่ชัดเจนของมหาวิทยาลัย จึงทำให้ต้องเสี่ยงงบประมาณในการซ่อมแซมผลงานศิลปะจำนวนมาก และที่สำคัญที่สุด คือการสูญเสียผลงานศิลปะอันมีคุณค่าไปกับการจัดการที่ไร้ประสิทธิภาพ

แนวทางการจัดการผลงานศิลปกรรมแห่งชาติของมหาวิทยาลัยศิลปากร จำเป็นต้องดำเนินงานโดยการประสานความร่วมมือกันระหว่างผู้บริหาร และบุคลากร เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ได้แก่ การใช้ประโยชน์ผลงานศิลปะ การประเมินมูลค่าผลงานศิลปะ การทำทะเบียน การติดตั้งจัดเก็บผลงานศิลปะในสถานที่ที่เหมาะสม และการอนุรักษ์รักษา ซึ่งจะทำให้การจัดการผลงานศิลปกรรมแห่งชาติของมหาวิทยาลัยศิลปากรเป็นไปในทางที่ถูกต้อง เหมาะสม และเกิดประโยชน์สูงสุด อย่างยั่งยืน

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิชา 357 630 วิทยานิพนธ์ หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร เรื่องการจัดการผลงานศิลปกรรมแห่งชาติของมหาวิทยาลัยศิลปากรโดยมีรองศาสตราจารย์ รศ.มี ชูทรงเดชเป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

** นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
E-mail เบอร์โทรศัพท์ 0865382729 E-mail: yod.sutthiwong@gmail.com

Abstract

The purposes of this study of Management of National Arts Collection of Silpakorn University are 1) to survey the numbers, types and conditions of National Arts Collection of Silpakorn University 2) to examine the process and problems of management and 3) to propose guidelines for appropriate management of National Arts Collection of Silpakorn University.

The methodologies of study were 1) to study documents 2) to interview the National Arts Collection of Silpakorn University management staffs and 3) to carry out the field survey and monitor the National Arts collection in installation areas. All data obtained from interviewing and observing of the National Arts at Silpakorn University, and the data from management processes were analyzed by comparing with the theoretical framework of museum management.

The results showed that the Collection of the National Arts of Silpakorn University contain 394 pieces from all existing 614 pieces (arts mostly date between 2507-2556 B.E.), also with improper handling. The artworks are quite large and use a variety of materials and have been installed in several places. This study discovered the lost of artworks due to the lack of continuous registration. Also, the artworks are damaged by results of the installation at the open-air site and improper storage. Since the problems are caused by improper management because the lack of suitable in performance due to the ambiguous policy of the university. Therefore, the university needs to invest a lot of budget in restoration of these artworks. The most important part is losing of valuable artworks in the management inefficiencies.

The guidelines of the management of the National Art University of Silpakorn University need to be carried out by collaboration between the Board of Director and related personnel including the uses of artworks for education evaluation of artworks, the inventory system and the appropriated installation places for artworks. which will be a proper and sustainable direction.

บทนำ

ปัจจุบันกลุ่มผู้ทำงานศิลปะในประเทศไทยส่วนหนึ่ง มีการนำเสนอและแสดงผลงานศิลปะ ผ่านทางกระบวนการการประกวดงานศิลปกรรมแห่งชาติ ซึ่งมีมหาวิทยาลัยศิลปากรเป็นผู้จัดการประกวด โดยการแสดงผลงานศิลปกรรมแห่งชาติมีการเริ่มจัดขึ้นครั้งแรกในปี 2492 โดยศาสตราจารย์ ศิลป์ พีระศรี เป็นผู้ก่อตั้งและผู้อำนวยการมหาวิทยาลัยศิลปากรขณะนั้น ซึ่งงานประกวดดังกล่าวนี้ ถือเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งที่จะช่วยกระตุ้นให้ศิลปินผู้ทำงานศิลปกรรมร่วมสมัยในประเทศไทยได้คิดออกแบบสร้างสรรค์ผลงานศิลปะให้เกิดขึ้น ทั้งยังช่วยส่งเสริมสนับสนุนการเผยแพร่ผลงานศิลปะที่มีการประเมินคุณค่าแล้ว เพื่อจัดแสดงต่อสาธารณชน นำมาซึ่งการจรรโลงใจสู่ประชาชนคนไทยที่ได้ชมผลงานศิลปะ เพื่อเป็นเวทีหนึ่งในการรองรับผลงานศิลปะส่วนหนึ่งจากศิลปินไทย โดยที่ศิลปินไทยจะได้แสดงออกถึงพัฒนาการทางด้านงานศิลปกรรมไทยร่วมสมัยให้เป็นที่รู้จักแก่สังคมโลกด้วย

ในอดีตมหาวิทยาลัยศิลปากรได้มีการนำผลงานศิลปกรรมแห่งชาติที่ได้รับรางวัลและผลงานที่ได้เข้าร่วมแสดงไปจัดแสดงที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติหอศิลป์ทั้งหมด เมื่อสิ้นสุดการจัดแสดง ผลงานดังกล่าวก็ถูกขนย้ายกลับมาอยู่ที่มหาวิทยาลัยศิลปากร วังท่าพระ แต่เนื่องด้วยมหาวิทยาลัยศิลปากร วังท่าพระ มีพื้นที่จำกัดในการจัดเก็บผลงาน และผลงานที่ส่งเข้าประกวดมีจำนวนมากขึ้น และมีขนาดใหญ่ขึ้น ซึ่งที่ผ่านมาวิทยาลัยศิลปากรได้มีการก่อสร้างอาคารอเนกประสงค์เพื่อใช้สำหรับการแสดง และจัดเก็บผลงานศิลปะขึ้นที่มหาวิทยาลัยศิลปากร จังหวัดนครปฐม มีชื่อว่าศูนย์ศิลปวัฒนธรรมเฉลิมพระเกียรติ 6 รอบพระชนมพรรษา และอาคารหอศิลป์ สยามจันทร์ โดยในปัจจุบันหลังจากการจัดแสดงเป็นที่เสร็จสิ้น เจ้าหน้าที่หอศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากรทำการดำเนินการติดต่อศิลปินเจ้าของผลงานที่ถูกคัดเลือกให้เข้าร่วมแสดงมารับผลงานคืนภายในระยะเวลาที่ทางหอศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากรกำหนด ส่วนผลงานที่ได้รับรางวัลถือว่าตกเป็นสมบัติของมหาวิทยาลัยศิลปากร และถูกเคลื่อนย้ายนำไปจัดเก็บรักษาที่หอศิลป์ สยามจันทร์ต่อไป โดยแบ่งอาคารหอศิลป์ สยามจันทร์เป็น 2 ส่วน คือ ชั้นที่ 1 และชั้นที่ 2 ใช้เป็นส่วนแสดงนิทรรศการศิลปะหมุนเวียน ชั้น 3 เป็นส่วนจัดเก็บและแสดงผลงานศิลปะที่ได้รับรางวัลจากการประกวดศิลปกรรมแห่งชาติ และการประกวดศิลปกรรมร่วมสมัยของศิลปินรุ่นใหม่ อย่างถาวร และทางด้านหลังของหอศิลป์ สยามจันทร์แห่งนี้ มีการสร้างลิฟท์เพื่อความสะดวกในการขนย้ายผลงานศิลปะที่มีขนาดใหญ่ขึ้นไปจัดเก็บไว้บนชั้น 3 ของอาคาร แต่ลิฟท์นี้มีขนาดใหญ่ไม่พอในการขนย้ายงานประติมากรรมบางชิ้นที่มีขนาดใหญ่เกินไป จึงต้องตั้งผลงานประติมากรรมที่มีขนาดใหญ่เหล่านี้ไว้ในบริเวณรอบๆ อาคารหอศิลป์ นอกจากนี้มีการแบ่งผลงานประติมากรรมที่ได้รับรางวัลส่วนหนึ่งไปจัดแสดงกลางแจ้ง ณ สวนประติมากรรม มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี และ เนื่องจากจังหวัดเพชรบุรีเป็นจังหวัดที่อยู่ใกล้กับทะเล ดังนั้นผลงานศิลปกรรมหลายชิ้นที่ถูกคัดเลือกให้นำไปติดตั้งที่นั่นสร้างจากวัสดุที่ไม่คงทนต่อสภาพภูมิอากาศดังกล่าว จึงส่งผลให้ผลงานประติมากรรมเกิดการชำรุดเสียหายเป็นอย่างมาก รวมถึงการที่มหาวิทยาลัยได้นำผลงานศิลปะแต่ละประเภทจากการประกวดศิลปกรรมแห่งชาติ ไปติดตั้งตามสถานที่ต่างๆ ที่เป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัย จึงทำให้ผลงานเหล่านี้เกิดการชำรุดเสียหาย ซึ่งผลงานบางชิ้นอาจอยู่ในสภาพเกินกว่าจะซ่อมแซมได้ จึงเป็นเหตุให้ต้องสูญเสียชิ้นงานนั้นไป หรือเมื่อมีการซ่อมแซมขึ้น ก็เป็นเหตุผลให้ต้องเสียค่าใช้จ่ายอีกเป็นเงินจำนวนมาก

จากที่กล่าวมาจึงเป็นที่น่าเสียดายอย่างยิ่งที่ผลงานศิลปะจำนวนมากของมหาวิทยาลัยศิลปากร ขาดการดูแลรักษา และเกิดความชำรุดเสียหาย ด้วยสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจึงจำเป็นต้องมีการวางแผนเพื่อหาแนวทางการจัดการเก็บ และรักษาผลงานศิลปกรรมแห่งชาติของมหาวิทยาลัย ที่มีคุณค่า และคุณภาพได้คงอยู่สำหรับเป็นเครื่องมือในการให้ความรู้ทางประวัติศาสตร์ศิลป์ และสุนทรียภาพ บอกเล่าเรื่องราวพัฒนาการทางด้านศิลปะร่วมสมัยของประเทศไทยต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสำรวจสภาพของผลงาน จำนวนผลงาน ประเภทของผลงาน สถานที่ติดตั้งผลงาน และการจัดเก็บผลงานศิลปกรรมแห่งชาติของมหาวิทยาลัยศิลปากร
2. เพื่อสำรวจกระบวนการ และปัญหาของการบริหารจัดการงานศิลปกรรมแห่งชาติของมหาวิทยาลัยศิลปากร
3. เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมในการจัดการผลงานศิลปกรรมแห่งชาติของมหาวิทยาลัยศิลปากร

ขอบเขตในการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ได้แบ่งขอบเขตการศึกษาเป็น 2 ส่วนด้วยกัน คือขอบเขตด้านพื้นที่ และขอบเขตด้านเนื้อหา

ขอบเขตด้านพื้นที่ คือทุกพื้นที่ที่มหาวิทยาลัยศิลปากรมีการนำผลงานศิลปกรรมแห่งชาติไปติดตั้งและจัดเก็บแบ่งเป็น 5 พื้นที่ ได้แก่

1. มหาวิทยาลัยศิลปากร วังท่าพระ คือห้องสมุด และตำหนักพรณราย
2. อาคารศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร และสำนักงานอธิการบดี ตลิ่งชัน
3. มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสนามจันทร์ คืออาคารห่อมหหลวงปิ่น มาลากุล สำนักงานหอสมุดมหาวิทยาลัยศิลปากร อาคารศูนย์วิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยศิลปากร อาคารศูนย์ศิลปวัฒนธรรมเฉลิมพระเกียรติ 6 รอบพระชนมพรรษา อาคารหอศิลป์สนามจันทร์
4. มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี คือ สวนประติมากรรมด้านหน้าทางเข้ามหาวิทยาลัย

5. ศิลปินเจ้าของผลงานที่ได้รับรางวัลขอเป็นผู้เก็บรักษาผลงานเอง

ขอบเขตด้านเนื้อหา

1. ศึกษาประวัติความเป็นมา นโยบาย และวิธีการจัดการผลงานศิลปกรรมแห่งชาติที่เป็นทรัพย์สินของมหาวิทยาลัยศิลปากร
2. ศึกษาประเภทของผลงานศิลปกรรมแห่งชาติที่เป็นทรัพย์สินของมหาวิทยาลัยศิลปากร
3. ศึกษาปัจจัยที่มีส่วนส่งผลกระทบต่องานศิลปกรรมแห่งชาติที่เป็นทรัพย์สินของมหาวิทยาลัยศิลปากร
4. ศึกษาแนวทางการบริหารจัดการผลงานศิลปกรรมทางด้านการจัดแสดง และการเก็บรักษาโดยศึกษาจากหน่วยงานที่อยู่ในความดูแลของรัฐบาล และเอกชนเพื่อนำมาวิเคราะห์หารูปแบบวิธีการที่เหมาะสมในการจัดการผลงานศิลปกรรมแห่งชาติที่เป็นทรัพย์สินของมหาวิทยาลัยศิลปากร

วิธีการศึกษา

การศึกษาเรื่องการจัดการงานศิลปกรรมแห่งชาติของมหาวิทยาลัยศิลปากร เป็นการศึกษาโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษากระบวนการ และปัญหาของการจัดการงานศิลปกรรมแห่งชาติของมหาวิทยาลัยศิลปากร และเสนอแนวทางที่เหมาะสมในการจัดการผลงานศิลปกรรมแห่งชาติ ผู้เขียนจึงทำการศึกษาการจัดการผลงานศิลปะของหอศิลป์ และพิพิธภัณฑ์จากหน่วยงานต่างๆ ให้ทราบถึงแนวทางการจัดการผลงานศิลปะ และนำไปวิเคราะห์ เปรียบเทียบ เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมในการจัดการผลงานศิลปกรรมแห่งชาติของมหาวิทยาลัยศิลปากร โดยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

ขอบเขตการศึกษา และเก็บข้อมูล

การสำรวจการจัดการผลงานศิลปกรรมแห่งชาติทุกพื้นที่ ที่มหาวิทยาลัยศิลปากรนำผลงานศิลปกรรมแห่งชาติไปติดตั้ง และจัดเก็บ

ขั้นตอนการรวบรวมข้อมูล

1. การศึกษาจากเอกสาร (Documentary Study)

ศึกษาจากเอกสาร สิ่งพิมพ์ของหอศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้แก่ เอกสารที่กล่าวถึงนโยบาย และกระบวนการบริหารจัดการหอศิลป์มหาวิทยาลัยศิลปากร ปี 2522-2556 และเอกสารการแสดงศิลปกรรมแห่งชาติ ครั้งที่ 1-59 ปี 2492-2556

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม (Field Study)

การรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์บุคคลผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการผลงานศิลปกรรมสะสม และการลงพื้นที่สำรวจสถานที่ ที่เกี่ยวข้องกับการติดตั้ง จัดเก็บ ผลงานศิลปกรรม

3. กลุ่มประชากรที่ทำการศึกษา

กลุ่มประชากรที่ทำการศึกษามี 2 กลุ่ม คือ กลุ่มประชากรที่เป็นวัตถุ และกลุ่มประชากรที่เป็นคน คือ ผลงานศิลปกรรมแห่งชาติ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการผลงานศิลปกรรมแห่งชาติ

4. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

ชุดคำถามในการสัมภาษณ์ ผู้อำนวยการหอศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารจัดการหอศิลป์

5. การวิเคราะห์และการนำเสนอข้อมูล

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนาความ (Descriptive Analysis) โดยผู้ศึกษาใช้วิธีการสรุปผลจากการวิเคราะห์ และสังเคราะห์เพื่อให้ได้องค์ความรู้ในการนำเสนอวิธีการแนวทางการจัดการผลงานศิลปกรรมแห่งชาติที่เป็นทรัพย์สินของมหาวิทยาลัยศิลปากร ในเรื่องนโยบาย วิธีการจัดการ และปัญหาที่เกิดขึ้นจาก อดีต ถึง ปัจจุบัน

6. การสังเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมจากเอกสาร และภาคสนาม มีระยะเวลาในการศึกษาระหว่างปี 2552 -2556

7. เขียนผลการศึกษา เปรียบเทียบ ข้อมูลจากการศึกษา เพื่ออภิปรายกระบวนการจัดการศิลปกรรมแห่งชาติของมหาวิทยาลัยศิลปากรตามเหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้น

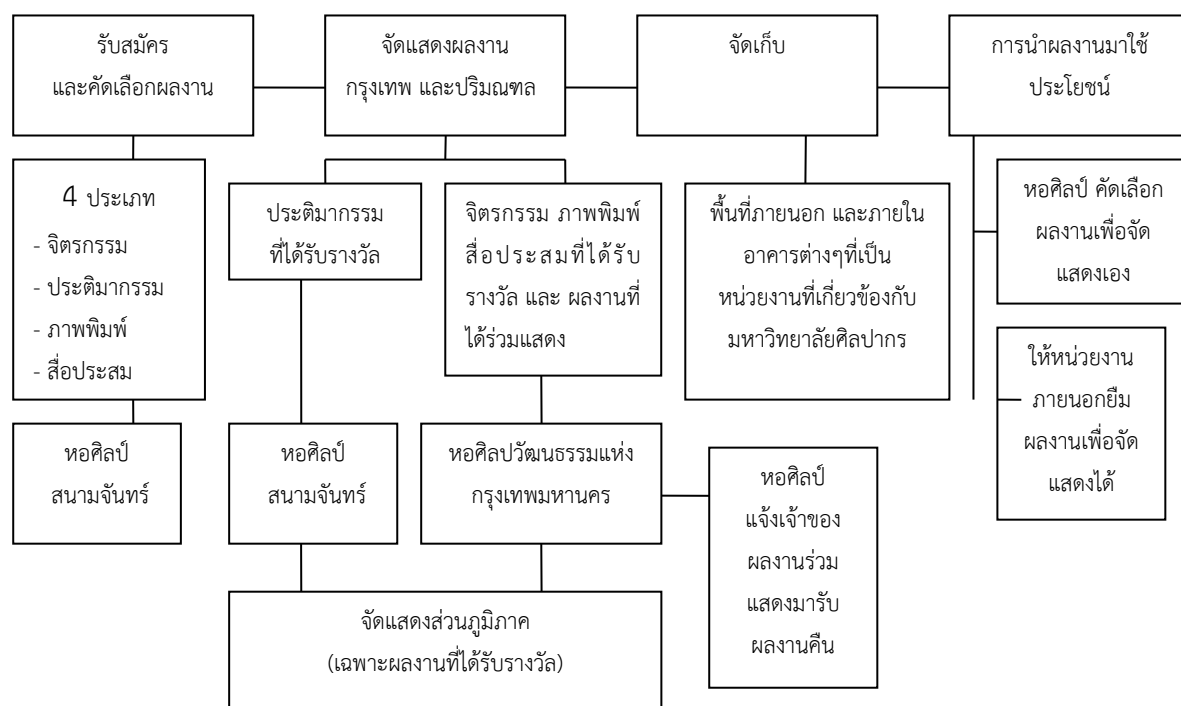
ผลการศึกษา

กระบวนการจัดการศิลปกรรมแห่งชาติของมหาวิทยาลัยศิลปากร

การบริหารมหาวิทยาลัยดำเนินการโดยอธิการบดี ซึ่งแบ่งส่วนงานศิลปกรรมแห่งชาติให้อยู่ในความดูแลของหอศิลป์มหาวิทยาลัยศิลปากร โดยมีนโยบายหลักที่สอดคล้องกับการบริหารงานทางด้านศิลปะ โดยที่นโยบายในการบริหารจัดการหอศิลป์ และ การจัดการงานศิลปกรรมแห่งชาติ มาจากผู้อำนวยการหอศิลป์ที่ต้องเสนอแนะนโยบายการบริหารหอศิลป์ให้มีความสอดคล้องกับนโยบายหลักของมหาวิทยาลัยในแบบกว้างๆ (วิโชค มุกดามณี, 2555) เพื่อสร้างแนวทางการบริหารรวมๆ และคิดโครงการใหม่ทางด้านศิลปะ ซึ่งนโยบายมีการเปลี่ยนแปลงไปตามวาระของผู้บริหารหอศิลป์ แต่มีหลักการที่ผู้อำนวยการหอศิลป์ทุกคนต้องรับผิดชอบโครงการในการจัดการทุกปี คือ งานแสดงศิลปกรรมแห่งชาติ และก่อนที่นโยบายของผู้บริหารหอศิลป์จะสามารถนำมาใช้เป็นหลักในการบริหารได้นั้น ต้องมีการเสนอเพื่อให้อธิการบดีมหาวิทยาลัยในการพิจารณาอนุมัติ

ก่อน ซึ่งมหาวิทยาลัยศิลปากรได้รับงบประมาณในการบริหารหน่วยงานจากสำนักงานงบประมาณแผ่นดิน มีอธิการบดีมหาวิทยาลัยพิจารณาการของบประมาณในการจัดทำโครงการและดำเนินงานในส่วนต่างๆของหอศิลป์

จากการศึกษากระบวนการจัดงานแสดงศิลปกรรมแห่งชาติของมหาวิทยาลัยศิลปากร สรุปได้ตามแผนภูมิที่ 1 ทำให้ทราบว่าผลงานศิลปะที่ส่งเข้าประกวด และตัดสินให้ได้รับรางวัลนั้น มีเพียงเฉพาะผลงานที่ได้รับรางวัลเท่านั้นที่ตกเป็นทรัพย์สินของมหาวิทยาลัยศิลปากร

แผนภูมิที่ 1 การจัดการงานศิลปกรรมแห่งชาติจากการประกวด ถึงการจัดการหลังประกวด
ที่มา : จากการศึกษาโดยผู้วิจัย

จากการตรวจสอบรายชื่อผลงานศิลปกรรมแห่งชาติ (สูจิบัตรการแสดงศิลปกรรมแห่งชาติ ครั้งที่ 59 , 2556: 91-107)ประกอบด้วยผลงานจิตรกรรม ประติมากรรม ภาพพิมพ์ และสื่อประสม โดยผลงานแต่ละประเภทมีผลงานที่ได้รับรางวัลทั้งหมดทั้งสิ้นจำนวน 1034 ชิ้น ตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนผลงานศิลปกรรมแห่งชาติครั้งที่ 1-59 ที่ระบุในสูจิบัตรศิลปกรรมแห่งชาติปี 2556

ประเภทรางวัล	การประกวดศิลปกรรมแห่งชาติครั้งที่ 1-59
รางวัลเหรียญทอง	104
รางวัลเหรียญเงิน	338
รางวัลเหรียญทองแดง	592
รวม (ชิ้น)	1034

ที่มา : การศึกษาโดยผู้วิจัย

ซึ่งพบว่างานศิลปกรรมแห่งชาติ เป็นการจัดประกวดเริ่มขึ้นโดยกรมศิลปากร ร่วมกับมหาวิทยาลัยศิลปากร (สูจิบัตรการแสดงศิลปกรรมแห่งชาติ ครั้งที่ 1-13 / 2492 – 2505, 2545:6) ในครั้งที่ 1-14 คือ พ.ศ. 2492-2506 ต่อมาภายหลังมหาวิทยาลัยศิลปากรเป็นผู้จัดการประกวดแต่เพียงผู้เดียว คือ พ.ศ. 2507 – 2556 ผลงานศิลปะที่เป็นทรัพย์สินของมหาวิทยาลัยศิลปากรจึงเริ่มนับจากการประกวดครั้งที่ 15 เป็นต้นไป ตามตารางที่ 2 แต่ในการประกวดครั้งที่ 15-30 มหาวิทยาลัยศิลปากรเก็บผลงานศิลปะเฉพาะผลงานที่ได้รับรางวัลเหรียญทอง และรางวัลเหรียญเงินเท่านั้น ซึ่งยังไม่มีมีการเก็บผลงานรางวัลเหรียญทองแดง

ตารางที่ 2 จำนวนผลงานศิลปกรรมแห่งชาติที่ได้รับรางวัลแบ่งตามหน่วยงานที่เป็นผู้จัดงาน

ประเภทรางวัล	จำนวนผลงานจาก การประกวดศิลปกรรมแห่งชาติ ครั้งที่ 1-14 จัดโดยกรมศิลปากร	จำนวนผลงานจาก การประกวดศิลปกรรมแห่งชาติ ครั้งที่ 15-59 จัดโดยมหาวิทยาลัยศิลปากร
เหรียญทอง	40	64
เหรียญเงิน	83	255
เหรียญทองแดง	137	455
รวม	260	774

ที่มา : จากการศึกษาโดยผู้วิจัย

ผลงานศิลปกรรมแห่งชาติ สามารถแบ่งประเภทผลงานศิลปะ และจำนวนผลงานที่เป็นทรัพย์สินของมหาวิทยาลัยศิลปากรในปัจจุบันรวมทั้งสิ้น 614 ชิ้น ตามตารางที่ 3 ต่อไปนี้

ตารางที่ 3 ผลงานรางวัลศิลปกรรมแห่งชาติครั้งที่ 15 – 59 ที่เป็นของ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ประเภทผลงาน	จำนวนผลงานรางวัลที่เป็นกรรมสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศิลปากร(ชิ้น)
จิตรกรรม	196
ประติมากรรม	157
ภาพพิมพ์	196
สื่อประสม	65
รวม (ชิ้น)	614

ที่มา : จากการศึกษาโดยผู้วิจัย

จากการตรวจสอบเล่มทะเบียนที่เจ้าที่หอศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากรได้มีการทำขึ้นครั้งแรกในปี 2546 มีการระบุสถานที่ที่จัดตั้งผลงานตามนโยบายของรองอธิการบดีฝ่ายศิลปวัฒนธรรม มีสถานที่ต่างๆ คือ สำนักงานอธิการบดี ตลิ่งชัน อาคารศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร มหาวิทยาลัยศิลปากร วังท่าพระ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสนามจันทร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี รวมถึงมีผลงานที่ศิลปินขอเป็นผู้เก็บรักษา และมีผลงานที่ระบุว่าจะสูญหาย หรือไม่มีการระบุอะไรเลยอีกด้วย

จากการลงพื้นที่จริงเพื่อตรวจสอบผลงานตามที่มีระบุอยู่ในเล่มทะเบียนงานศิลปกรรมแห่งชาติของมหาวิทยาลัยศิลปากรพบว่า

1. ทะเบียนมีการระบุสถานที่ติดตั้งผลงานที่ไม่ชัดเจน เช่น ไม่มีการระบุชื่ออาคารที่มีการติดตั้งผลงาน แต่มีเพียงชื่อของห้องที่ใช้ติดตั้งผลงาน หรือนำผลงานประติมากรรมไปหล่อสำริด แต่ไม่ได้บอกว่หล่อเสร็จหรือยัง และมีการติดตั้งจัดเก็บอยู่ที่ใด

2. ทะเบียนมีการระบุข้อมูลของผลงานไม่ตรงกับความเป็นจริง เช่น ตำแหน่งในการติดตั้งผลงานมีการเคลื่อนย้ายไปติดตั้งในสถานที่อื่นแล้ว แต่ภายในทะเบียนยังไม่มีมีการแก้ไขข้อมูลให้เป็นสถานที่ปัจจุบัน หรือการระบุถึงผลงานจำนวนหนึ่งที่ศิลปินเจ้าของผลงานเป็นผู้เก็บรักษาไว้เอง แต่เมื่อตรวจสอบจึงพบว่ามีเพียงผลงานบางชิ้นเท่านั้นที่ถูกเก็บรักษาโดยศิลปินเจ้าของผลงาน แต่ไม่ใช่ทั้งหมดดังที่ได้ระบุไว้

3. ผลงานหลายชิ้นในทะเบียนไม่มีการระบุสถานที่ติดตั้งผลงาน ซึ่งเมื่อทำการสำรวจตามสถานที่ต่างๆ ก็ยังไม่พบผลงาน

ตารางที่ 4 สรุปผลการสำรวจจำนวนผลงานศิลปกรรมแห่งชาติครั้งที่ 15-59 พ.ศ.2507-2556

สรุปผลการสำรวจผลงานศิลปกรรมแห่งชาติครั้งที่ 15-59พ.ศ.2507-2556					
ประเภท ผลงาน	ผลงานทั้งหมดตามที่ ระบุอยู่ในเล่ม ทะเบียน	ผลงานที่พบ ตามที่มีระบุไว้ใน ทะเบียน	ผลงานที่พบ ภายหลังจาก การเคลื่อน ย้ายโดยไม่ได้มีการระบุ แก้ไขในทะเบียน	ผลงานที่ สำรวจแล้ว ยังไม่พบ	รวมผลงานที่ พบทั้งหมดจาก การสำรวจ
จิตรกรรม	196	62	60	74	122
ประติมากรรม	157	59	33	65	92
ภาพพิมพ์	196	86	38	72	124
สื่อประสม	65	17	9	39	26
รวม	614	224	140	220	394

ที่มา : จากการศึกษาโดยผู้วิจัย

จากตารางที่ 4 เป็นการสรุปจำนวนผลงานที่ศิลปกรรมแห่งชาติ จากการสำรวจ ซึ่งพบว่ามีผลงานศิลปะถูกติดตั้งไม่ตรงตามที่มีการระบุไว้ในทะเบียน ที่ผู้เขียนสำรวจพบ 140 ชิ้น และผลงานที่ยังสำรวจไม่พบจำนวน 220 ชิ้น โดยมีผลงานศิลปกรรมแห่งชาติประเภท 3 มิติ ถูกนำไปติดตั้งอยู่ที่มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี ในโครงการสร้างสวนประติมากรรม ในปี 2546 จำนวนทั้งสิ้น 28 ชิ้น (ประติมากรรมสร้างสรรค์, 2552:6) ผู้วิจัยได้จำแนกเหตุการณ์ จากการประมวลผลการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์ และจากการตรวจสอบสังเกตการณ์ในดังที่กล่าวแล้วข้างต้น สรุปลำดับเหตุการณ์ และพัฒนาการที่เกี่ยวกับกระบวนการจัดการผลงานศิลปกรรมแห่งชาติ ตามตารางที่ 5 ต่อไปนี้

ตารางที่ 5 การจัดการงานศิลปกรรมแห่งชาติจากอดีต -ปัจจุบัน (พ.ศ. 2492 – 2556)

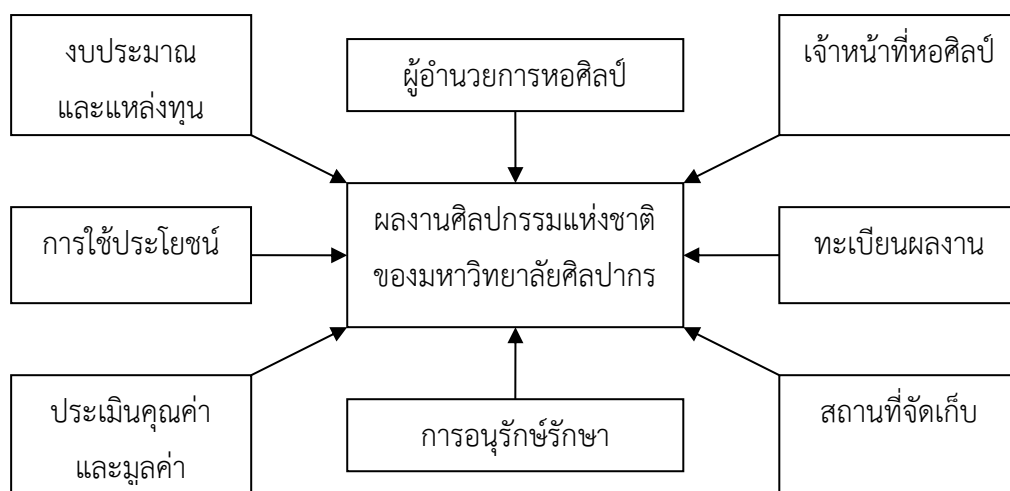
พ.ศ.	เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น
2546	ขนย้ายผลงานศิลปกรรมแห่งชาติประเภทประติมากรรม และสื่อประสม ไปติดตั้งที่วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี จำนวน 30 ชิ้น เพื่อสร้างสัญลักษณ์ทางศิลปะให้กับวิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี
2548	มีการสำรวจผลงาน จึงพบว่ามีความชำรุดเสียหายครั้งแรก จำนวน 6 ชิ้น เนื่องจาก - ลมแรง ความเค็มในอากาศสูงเพราะอยู่ใกล้ทะเล และผลงานทำจากวัสดุที่ไม่เหมาะสมในการติดตั้งกลางแจ้ง - การให้น้ำกับต้นหญ้าในสวนประติมากรรม
2549	ใช้เงินงบประมาณแผ่นดินประจำปี 2549 ของฝ่ายศิลปวัฒนธรรม ในการดำเนินการซ่อม / มีผลงาน 2 ชิ้นที่ จึงต้องส่งกลับหอศิลป์ จึงเหลือผลงานติดตั้งจำนวน 28 ชิ้น
2552	อธิการบดีมหาวิทยาลัยจัดสรรงบประมาณของวิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี ในส่วนของการพัฒนาทางด้าน กายภาพ จัดตั้งเป็นกองทุน มหาวิทยาลัย เพื่อใช้ในการปรับปรุงประติมากรรมที่เสียหายหรือสร้าง ประติมากรรมชิ้นใหม่ โดยใช้งบ 1.2 ล้านบาทในการสร้างประติมากรรมชิ้นใหม่จำนวน 3 ชิ้น ในปี 2552
2553	ส่งผลงาน ประติมากรรมที่ชำรุดเสียหาย 2 ชิ้น ไปซ่อมแซม
2556	ผลงานประติมากรรมที่ถูกส่งซ่อมในปี 2553 ปัจจุบันซ่อมเสร็จแล้ว 1 ชิ้น อีก 1 ชิ้นยังซ่อมไม่เสร็จ และยัง พบว่าผลงานที่เคยซ่อมเมื่อนับรวมกับอีก 6 กลับมาเกิดการชำรุดเสียหายอีก
2524 - 2526	เพิ่มการการประกวดรางวัลประเภทสื่อประสม ซึ่งตรงกับการแสดงศิลปกรรมแห่งชาติในครั้งที่ 27-29
2525 - 2556	บริษัทเอสโซ่ (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน) มอบเงินสนับสนุน (เงินทุนให้เปล่า) สำหรับการจัดการแสดง ศิลปกรรมแห่งชาติครั้งที่ 28 พ.ศ.2525 เป็นต้นมาถึงปัจจุบัน (พ.ศ.2556) ซึ่งตรงกับการแสดงผลงาน ศิลปกรรมแห่งชาติในครั้งที่ 56 จาก 5 ทศวรรษ ศิลปกรรมแห่งชาติ 2492-2541 (2541:26)
2526	มีผู้อำนวยการโครงการจัดตั้งหอศิลป์คนแรกคือผู้ช่วยศาสตราจารย์พิบูล ศุกกิจวงษาการ
2546	- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ถาวร โกอุดมวิทย์ รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยศิลปากร ฝ่ายศิลปวัฒนธรรม ทำโครงการ สวนประติมากรรม ที่วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี โดยการปรับสร้างเนินดินด้านหน้าวิทยาเขต และ เลือก ผลงานศิลปกรรมแห่งชาติประเภทประติมากรรมและสื่อประสมที่เป็นทรัพย์สินของมหาวิทยาลัยศิลปากร นำไปติดตั้งที่สวนประติมากรรม จำนวน 30 ชิ้น เพื่อสร้างสัญลักษณ์ทางศิลปะให้กับวิทยาเขตสารสนเทศ เพชรบุรี - ผู้ช่วยศาสตราจารย์ถาวร โกอุดมวิทย์ รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยศิลปากร ฝ่ายศิลปวัฒนธรรม ร่วมมือกับ ทางหอศิลป์เพื่อนำผลงานศิลปกรรมแห่งชาติ ประเภท จิตรกรรม และภาพพิมพ์ ติดตั้ง ตกแต่ง ตามสถานที่ ต่างๆที่เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยศิลปากร - ผู้อำนวยการหอศิลป์ รองศาสตราจารย์วิโชคภูมิคุ้ม ทำทะเบียนผลงานศิลปกรรมแห่งชาติของศิลปากร จากการประกวดครั้งที่ 15- 49 (พ.ศ.2507-2546)
2546	ขนย้ายผลงานศิลปกรรมแห่งชาติประเภทประติมากรรม และสื่อประสม ไปติดตั้งที่วิทยาเขตสารสนเทศ เพชรบุรี จำนวน 30 ชิ้น เพื่อสร้างสัญลักษณ์ทางศิลปะให้กับวิทยาเขต

พ.ศ.	เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น
2548	- รองศาสตราจารย์ สุรศักดิ์ เจริญวงศ์ มีการสำรวจผลงาน จึงพบว่ามีความชำรุดเสียหายครั้งแรกจำนวน 6 ชิ้น เนื่องจาก ลมแรง ความเค็มในอากาศสูงเพราะอยู่ใกล้ทะเล เพราะผลงานทำจากวัสดุที่ไม่เหมาะสมในการติดตั้งกลางแจ้ง และการให้น้ำกับต้นหญ้าในสวนประติมากรรม - รองศาสตราจารย์ สุรศักดิ์ เจริญวงศ์ รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยศิลปากร ฝ่ายศิลปวัฒนธรรม สำรวจผลงานศิลปกรรมแห่งชาติที่สวนประติมากรรม วิทยาเขตเพชรบุรี เห็นชอบใช้งบประมาณฝ่ายศิลปวัฒนธรรมเพื่อดำเนินการซ่อมผลงานที่สวนประติมากรรม ใน พ.ศ.2549
2549	- มหาวิทยาลัยมีคำสั่งให้ขนย้ายผลงานศิลปกรรมแห่งชาติบางส่วนไปติดตั้งจัดเก็บไว้ที่ อาคารศูนย์ศิลปวัฒนธรรมเฉลิมพระเกียรติ 6 รอบพระชนมพรรษา - ใช้งบประมาณแผ่นดินประจำปี 2549 ของฝ่ายศิลปวัฒนธรรม ในการดำเนินการซ่อม / มีผลงาน 2 ชิ้นที่ จึงต้องส่งกลับหอศิลป์ จึงเหลือผลงานติดตั้งจำนวน 28 ชิ้น
2551	- เปิดอาคารหอศิลป์ สนามจันทร์ - ย้ายผลงานศิลปกรรมแห่งชาติจากอาคารศูนย์ศิลปวัฒนธรรมเฉลิมพระเกียรติ 6 รอบพระชนมพรรษาไปไว้ที่อาคารหอศิลป์ สนามจันทร์
2552	- อธิการบดีมหาวิทยาลัยจัดสรรงบประมาณของวิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี ในส่วนของการพัฒนาทางด้านกายภาพ จัดตั้งเป็นกองทุน มหาวิทยาลัย เพื่อใช้ในการปรับปรุงประติมากรรมที่เสียหายหรือสร้างประติมากรรมชิ้นใหม่ - ใช้งบประมาณกองทุน 1.2 ล้านบาทสร้างงานประติมากรรมชิ้นใหม่ติดตั้งที่วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี พ.ศ.2552 จำนวน 3 ชิ้น
2553	ฝ่ายศิลปวัฒนธรรม ส่งผลงาน ประติมากรรมที่ชำรุดเสียหาย 2 ชิ้นไปซ่อมแซม ได้แก่ ผลงานของพศุทธิ์ วรรณรัตน์ ผลงานชื่อ “Persona” และ นกตล วิรุฬห์ชาตะพันธ์ ผลงานชื่อ “ห้วงคำนึง”
2554	ในสมัยของอาจารย์อำมฤทธิ์ ชูสุวรรณเป็นผู้อำนวยการหอศิลป์ เริ่มมีการกำหนดขนาดผลงานศิลปะที่มีสิทธิ์ส่งเข้าประกวดงานศิลปกรรมแห่งชาติ ทุกประเภท ต้องมีขนาด กว้าง ยาว สูง แต่ละด้านไม่เกิน 3.50 เมตร (ไม่รวมกรอบ และฐาน) ซึ่งตรงกับการประกวดผลงานศิลปกรรมแห่งชาติในครั้งที่ 57
2555 - 2556	อาจารย์อำมฤทธิ์ ชูสุวรรณ กำหนดขนาดผลงานศิลปะที่มีสิทธิ์ส่งเข้าประกวดงานศิลปกรรมแห่งชาติ ทุกประเภท ต้องมีขนาด กว้าง ยาว สูง แต่ละด้านไม่เกิน 2.80 เมตร รวมกรอบและฐาน ซึ่งตรงกับการประกวดผลงานศิลปกรรมแห่งชาติในครั้งที่ 58-59
2556	- ผลงานประติมากรรมติดตั้งที่วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี ของนกตล วิรุฬห์ชาตะพันธ์ ยังซ่อมไม่เสร็จ ส่วนงานของพศุทธิ์ วรรณรัตน์ ที่ซ่อมเสร็จไป ชำรุดเสียหายอีก - ผู้ช่วยศาสตราจารย์ถาวร โกอุดมวิทย์ กลับมาดำรงตำแหน่งรองอธิการบดีมหาวิทยาลัยศิลปากร ฝ่ายศิลปวัฒนธรรม ซึ่งปัจจุบันอยู่ระหว่างการกำหนด และเสนอโครงการ
2546 - 2556	มีการทำการเพิ่มข้อมูลของจำนวนผลงานที่ได้รับรางวัลศิลปกรรมแห่งชาติ

ที่มา : จากการศึกษาโดยผู้วิจัย

จากตารางสรุปการจัดการผลงานศิลปกรรมแห่งชาติของมหาวิทยาลัยศิลปากร จะเห็นได้ว่าผลงานศิลปกรรมมีจำนวนมากขึ้น แต่ว่าสถานที่ของการจัดเก็บของมหาวิทยาลัยศิลปากรไม่มีสถานที่ที่ชัดเจน รวมถึงการจัดการที่ยังไม่เป็นระบบ เริ่มจากตั้งแต่การจัดการแสดงผลงานศิลปกรรมแห่งชาติจบลงในแต่ละปี และผลงานศิลปะตกเป็นของมหาวิทยาลัยศิลปากร นับจากมีการแสดงผลงานศิลปกรรมแห่งชาติของมหาวิทยาลัยศิลปากรยังไม่มีอาคารสถานที่รองรับผลงานเพื่อการจัดเก็บ และในส่วนของการที่ความรับผิดชอบของบุคลากรที่ไม่ชัดเจน จึงทำให้ผลงานศิลปกรรมแห่งชาติขาดการดูแลเพื่อไม่ให้เกิดการชำรุดเสียหาย ทั้งยังมีปัญหาของการจัดการซ่อมแซม รวมถึงการใช้งบประมาณที่ไม่สามารถระบุได้ว่าผลงานที่เสียหายดังกล่าวต้องใช้งบประมาณในส่วนไหนของหน่วยงานเพื่อใช้ซ่อม นำมาถึงการแก้ปัญหาที่ไม่ตรงจุด ซึ่งการซ่อมแซมผลงานที่เกิดขึ้นนั้น แม้ว่าจะมีการซ่อมแซมกันมาโดยตลอด แต่ก็เป็นการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุมากกว่า และไม่ได้ส่งผลต่อการจัดการผลงานศิลปกรรมแห่งชาติอย่างยั่งยืนในอนาคต ผู้อำนวยการแต่ละสมัยทำโครงการใหม่ซึ่งเป็นเรื่องที่ดีในการบริหารจัดการ แต่ก็ต้องไม่ปล่อยปะละเลยการจัดการผลงานศิลปกรรมในความรับผิดชอบที่มีอยู่เดิมด้วย

ต่อประเด็นปัญหาการจัดการผลงานศิลปกรรมแห่งชาติของมหาวิทยาลัยศิลปากร ที่พบในส่วนที่อยู่ภายใต้การจัดการดูแลของมหาวิทยาลัยศิลปากรนั้น ผู้วิจัยพบว่าปัญหาในลักษณะนี้ ก็เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นกับหน่วยงานอื่นทั้งภาครัฐบาล และเอกชน ที่ส่วนใหญ่แล้วผู้วิจัยได้พบว่าไม่มีการจัดการงานศิลปะอย่างเป็นแบบแผน แม้ว่าบางหน่วยงานอาจจะมีการจัดการงานศิลปะที่เหมาะสมอยู่บ้างก็ตาม จากปัญหาการจัดการผลงานศิลปกรรมแห่งชาติของมหาวิทยาลัยศิลปากรที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้น ผู้วิจัยประมวลภาพรวมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการผลงานศิลปกรรมแห่งชาติของมหาวิทยาลัยศิลปากรไว้ในแผนภูมิ 2

แผนภูมิที่ 2 แผนภูมิแสดงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการผลงานศิลปกรรมแห่งชาติของมหาวิทยาลัยศิลปากร
ที่มา : จากการศึกษาโดยผู้วิจัย

จากแผนภูมิที่ 2 มีรายละเอียดของความสำเร็จดังนี้

ผู้อำนวยการหอศิลป์ ผู้อำนวยการหอศิลป์ที่ขึ้นมาดำรงตำแหน่งต้องคำนึงถึงการจัดการผลงานศิลปกรรมสะสมที่เป็นของมหาวิทยาลัยศิลปากรมาเป็นอันดับแรกก่อนการคิดเสนอโครงการใหม่ซึ่งต้องให้ความสำคัญในการจัดการผลงานที่มีอยู่เดิม ทั้งการแก้ปัญหาทางด้านพื้นที่การจัดเก็บ จัดแสดง และการมอบหมายหน้าที่ที่จำเป็นต่อเจ้าหน้าที่ของหอศิลป์ ซึ่งผู้อำนวยการต้องเป็นคนสร้างเครือข่ายของการจัดการผลงานศิลปกรรมแห่งชาติในทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง คือ กฎระเบียบให้ศิลปินในเรื่องการประกวด และจัดแสดงผลงานศิลปกรรมแห่งชาติ การบริหารพื้นที่ในการจัดเก็บผลงาน และการจัดหางบประมาณเพื่อมาใช้ในการจัดการผลงานศิลปกรรมแห่งชาติของมหาวิทยาลัยศิลปากร โดยสรุปแล้ว ผู้อำนวยการต้องวางเป้าหมายของโครงการให้แน่นอน ต้องอธิบายให้ผู้ร่วมงานทั้งหมด โดยเน้นในเรื่องของคุณภาพ และคุณค่าทางการศึกษาค้นคว้าและวิจัยเป็นสำคัญ โครงการที่กำหนดต้องมีวัตถุประสงค์ที่ปฏิบัติได้ ไม่ใช่เป็นวัตถุประสงค์แบบอุดมคติ ภายหลังการดำเนินโครงการใดๆในระยหนึ่งแล้วต้องมีการติดตามผลงาน การปฏิบัติงาน และวัดผลสำคัญของโครงการเหล่านั้น เพื่อจะได้มีข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการผลงานศิลปกรรมแห่งชาติอย่างมีประสิทธิภาพ (นิคม มุสิกคามะ 2512: 60-62)

เจ้าหน้าที่หอศิลป์ เจ้าหน้าที่หอศิลป์ต้องมีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติตามนโยบายหรือคำสั่งของผู้อำนวยการโดยคำนึงถึงประโยชน์ทางด้านการจัดการตามพันธกิจของการจัดการผลงานศิลปกรรมแห่งชาติอย่างเคร่งครัด และรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมายอย่างต่อเนื่อง ฝ่ายอาคารสถานที่ที่เช่นเดียวกับการสร้างงานของศิลปกรรมประเพณีที่ต้องดำเนินการอย่างสอดคล้องกับนโยบายการจัดการผลงานศิลปกรรมแห่งชาติจากผู้อำนวยการหอศิลป์ และหน้าที่สำคัญโดยตรงของฝ่ายอาคาร และสถานที่ ต้องบำรุงรักษา ตรวจสอบพื้นที่อาคารให้อยู่ในสภาพสมบูรณ์

สถานที่จัดเก็บ สถานที่ในการจัดเก็บผลงานศิลปกรรม ต้องมีผู้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการจัดการผลงานศิลปะ หรือเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบในส่วนนี้โดยตรง เช่นเจ้าหน้าที่ในตำแหน่งนักวิชาการช่างศิลป์ที่ต้องเพียงพอในการจัดการผลงานศิลปะของมหาวิทยาลัยศิลปากรที่มีอยู่ทั้งหมดในอาคาร ต้องมีการเลือกตำแหน่ง หรือสถานที่ติดตั้งให้เหมาะสมกับลักษณะผลงานศิลปะในแต่ละประเภท และอาคารสถานที่จัดเก็บต้องได้รับการซ่อมบำรุงให้อยู่ในสภาพสมบูรณ์อยู่เสมอ

ทะเบียนผลงาน การทำทะเบียนให้กับงานศิลปะเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ในกระบวนการเก็บรักษาผลงานศิลปะ จำเป็นอย่างยิ่งขึ้นไปอีกกับผลงานศิลปะสะสมที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น และการจะทำทะเบียนผลงานศิลปะให้ถูกต้องเหมาะสมนั้นต้องมีการจดบันทึกข้อมูลของผลงานศิลปะที่ประกอบด้วย ชื่อศิลปิน ชื่อผลงาน วัสดุ ขนาด ปีที่ผลงานถูกสร้าง หรือปีที่ผลงานเข้ามาสู่กระบวนการจัดเก็บรักษาโดยหน่วยงาน และยังมีวิธีการบันทึกข้อมูลของทะเบียนที่มากขึ้นด้วยรายละเอียดสำคัญอย่าง เช่นแนวความคิด สภาพของผลงาน และรูปของผลงานที่มีการบันทึกตรวจสอบอยู่อย่างต่อเนื่อง ทะเบียนผลงานมีประโยชน์ในการช่วยให้การค้นหาค้นหาจากที่เก็บรักษา ได้สะดวกรวดเร็วขึ้น ถ้าทะเบียนผลงานมีการบันทึกสถานที่จัดเก็บโดยระบุตำแหน่งที่ตั้งอย่างละเอียด เช่นอาคาร ชั้น และห้องที่ใช้เก็บ ทะเบียนที่ดีจะมีการปรับแก้ไปตามเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องต่อการดำเนินงานกับผลงานศิลปะชิ้นนั้น และเพื่อให้ได้ผลทางด้านการจัดการทะเบียนให้มีประสิทธิภาพในการใช้งานสูงสุด เกิดจากความเอาใจใส่ของเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบในการที่ตรวจสอบผลงาน แล้วนำมาบันทึกลงในทะเบียน การทำทะเบียนจึงเป็นส่วนสำคัญ

ที่จะช่วยให้ผลงานศิลปกรรมแห่งชาติไม่เกิดการสูญหาย และนำไปสู่การให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ทางการศึกษา สืบค้นผลงานศิลปะได้ต่อไปในอนาคต

การอนุรักษ์รักษา คือการจัดเก็บรักษาผลงานศิลปะเพื่อให้มีอายุยืนยาวตามสภาพของวัสดุที่ใช้ในการสร้างผลงานศิลปะ และการใช้ศิลปะเพื่อมอบความสุนทรีย์ทางความงามแก่ผู้ที่ได้ชมได้อย่างยาวนาน ส่วนหนึ่งมาจากสถานที่จัดเก็บที่เหมาะสมในการจัดเก็บผลงาน อาคารสถานที่นั้นอาจไม่จำเป็นต้องอยู่ในรูปแบบอาคารเพื่อการจัดเก็บผลงานเสมอไป การจัดเก็บที่เหมาะสมต้องเป็นการจัดเก็บโดยแยกประเภทของผลงานตามตามที่ได้กล่าวมาแล้วก่อน จึงค่อยทำการจัดเก็บในสถานที่ที่เหมาะสม จึงเป็นการเก็บรักษาที่ไม่เป็นการทำลายผลงานศิลปะได้ในทางตรงและทางอ้อม การอนุรักษ์ ต้องอาศัยกระบวนการจากการจัดการโดยผู้เชี่ยวชาญ หรือผู้มีความรู้เฉพาะทางเพื่อวางแผนวิธีการจัดการกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการรักษาผลงานศิลปะ ซึ่งเป็นส่วนที่มีความสำคัญมากส่วนหนึ่ง เพราะถ้าหากกระทำการใดก็ตามต่อผลงานโดยขาดการปรึกษาต่อก่อนรุกรษ์ การดำเนินการที่ขาดความรอบคอบนั้นอาจก็ส่งผลเสียต่อผลงานในภายภาคหน้าได้ ดังเช่นการติดตั้งผลงานศิลปะในพื้นที่ที่มีสภาพแวดล้อมภูมิอากาศที่ไม่เหมาะสม เพราะฉะนั้นการจัดการผลงานศิลปะ จึงไม่ใช่เรื่องที่จะวางแผนการจัดการในเฉพาะกลุ่มผู้ที่ทำงานทางด้านศิลปะเพียงอย่างเดียวแต่ต้อง ประสานความร่วมมือกันก่อนรุกรษ์ด้วย

การประเมินคุณค่าและมูลค่า ซึ่งกำลังเป็นประเด็นสำคัญอีกอย่างหนึ่งกับการจัดการผลงานศิลปกรรมแห่งชาติ โดยการประเมินมูลค่านั้นสมควรมีการจัดการในเรื่องนี้แต่เนิ่นๆ เพราะเป็นงานที่ต้องใช้ความระเอียดรอบคอบมากในการหาผู้เชี่ยวชาญจัดการ และการจัดการในเรื่องก็มีความละเอียดอ่อนเป็นอย่างมาก ที่ต้องมีการคิดวิเคราะห์เป็นรูปแบบการกำหนดประเมินมูลค่าเพื่อให้เกิดเป็นมาตรฐานที่ยอมรับได้ด้วยหลักการความถูกต้องตามความเป็นจริง และมูลค่าของงานศิลปะชิ้นเยี่ยมนั้นอาจกล่าวได้ว่าถึงอย่างไรไม่ว่าจะมีมูลค่าที่สูงเท่าไร ก็ไม่อาจเทียบได้กับคุณค่าที่มีอยู่ในผลงานศิลปะ ด้วยวิธีการประเมินคุณค่า และมูลค่าผลงานศิลปะ อาจทำให้หน่วยงานที่เคยปล่อยปละละเลยการจัดการผลงานศิลปะ เกิดความเข้าใจ และเห็นความสำคัญในการปกป้องผลงานศิลปะได้มากยิ่งขึ้น

การใช้ประโยชน์ โดยทั่วไปหอศิลป์ และพิพิธภัณฑ์มีการนำผลงานศิลปะมาใช้ให้ประโยชน์ คือ เรื่องของการให้ความรู้ ซึ่งส่วนหนึ่งค่านึงแต่เฉพาะเรื่องของการจัดแสดงเป็นเรื่องแรก วีรวัฒน์ สิริเวสมาศ (2554: 162-168) การนำงานประติมากรรม หรือสื่อทัศนศิลป์อื่นๆมาติดตั้งในพื้นที่สาธารณะ มีจุดประสงค์เพื่อเป็นการแสดงออกทางด้านบริบททางสังคมศิลปะ และที่สำคัญงานประติมากรรมในพื้นที่สาธารณะเป็นการส่งผลกระทบต่อลักษณะทางกายภาพของพื้นที่สาธารณะแห่งนั้น แสดงออกถึงความรู้สึนึกคิดของคน ชุมชนในสังคมของพื้นที่นั้นๆ เพราะศิลปะเป็นการสื่อสารชนิดหนึ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น เพื่อการแสดงออก และส่งสารจากความคิดของผู้สร้าง ซึ่งการที่ศิลปะสามารถกระตุ้นให้เกิดการรับรู้ถึงความสุนทรีย์ และความคิดได้นั้น ศิลปะต้องถูกนำเสนอแก่ผู้ชม การนำงานจิตรกรรมแขวนประดับภายในอาคาร หรือการนำงานประติมากรรมมาตั้งภายใน และภายนอกอาคาร เพื่อเพิ่มสีสัน สร้างสิ่งแวดล้อมใหม่ สร้างบรรยากาศในสถานที่นั้นให้มีความสดใส ซึ่งงานประติมากรรมสามารถช่วยแก้ปัญหาของการใช้พื้นที่ว่างให้เกิดกิจกรรม

การใช้ประโยชน์ผลงานศิลปกรรมแห่งชาติของมหาวิทยาลัยศิลปากรนั้น เนื่องจากเป็นสถาบันทางการศึกษาการใช้ประโยชน์ผลงานศิลปะที่ถูกต้องเหมาะสมที่สุด คือเพื่อการศึกษาเรียนรู้ ถึงแม้ว่าที่ผ่านมาผลงานศิลปกรรมแห่งชาติจะถูกใช้ไปในการประดับตกแต่งอาคารเสียเป็นส่วนใหญ่ก็ตาม แต่เมื่อมีการบริหารจัดการตาม

ระบบโครงสร้าง และขั้นตอนที่กล่าวมา ผลงานศิลปกรรมแห่งชาติจะเดินเข้าสู่วิถีทางการแสดงออกตัวตนในการมีอยู่ของคุณค่าทางศิลปะได้อย่างงดงาม เนื่องจากผลงานที่มหาวิทยาลัยศิลปากรครอบครองอยู่นั้นเป็นผลงานที่มีความเก่าแก่ ยาวนานของศิลปินที่ทำงานศิลปะร่วมสมัยที่มีชื่อเสียงของประเทศไทย อุดมไปด้วยเนื้อหา เรื่องราว แนวความคิดที่ทรงพลัง ซึ่งมีจำนวนผลงานที่มาก และมีความหลากหลายที่สุดเป็นอันดับต้นๆของประเทศ ทั้งยังได้ชื่อว่าเป็นงานประพจน์ศิลปะที่แรกของชาติ จากอาจารย์ศิลป์ พีระศรีผู้ซึ่งบุกเบิกการเรียนการสอนศิลปะร่วมสมัยในประเทศไทย ผลงานศิลปกรรมแห่งชาติสามารถแสดงให้เห็นพัฒนาการทางศิลปะร่วมสมัยของไทยที่ต่อเนื่องได้ จึงเหมาะสมอย่างยิ่งที่ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญ และผลักดันให้เกิดการใช้ประโยชน์ทางการศึกษาอย่างยิ่ง

การจัดแสดงเพื่อให้ความรู้จำเป็นต้องมีทำการอนุรักษ์ควบคู่ไปด้วย จึงถือเป็นการจัดแสดงที่เหมาะสมเป็นการช่วยยืดอายุของผลงานศิลปะ เนื่องด้วยผลงานศิลปะเมื่อขาดการคำนึงถึงการอนุรักษ์ที่ถูกต้องเหมาะสมแล้ว ผลที่ตามมา คือ การจัดเก็บและจัดแสดงที่เป็นการทำร้ายผลงาน ดังเห็นได้จากพื้นที่การจัดแสดงผลงานผลงานประเภท 2 มิติ ภายในอาคารหน่วยงานของมหาวิทยาลัยศิลปากร ซึ่งเป็นผลงานจิตรกรรม ภาพพิมพ์ และสื่อประสม ที่มีความเบาบาง เมื่อจัดแสดง เช่น พื้นที่ที่มีความชื้น หรืออากาศไม่ถ่ายเท ผลงานจึงเกิดความเสียหายทั้งจากเชื้อรา หรือมีการเคลื่อนย้ายนำไปจัดเก็บในที่ที่ไม่เหมาะสม จากเจ้าหน้าที่ประจำอาคารของหน่วยงานที่ไม่มีความรู้ความสามารถในการจัดการที่ถูกต้องเหมาะสม จึงเป็นเหตุให้ผลงานเกิดความเสียหายขึ้น เช่น ในกรณีของผลงานประติมากรรมที่วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี ซึ่งเป็นการเป็นการใช้งานที่ถูกต้องในแง่ของการจัดแสดงผลงานศิลปะเพื่อให้สุนทรีย์ต่อผู้พบเห็น หรือเพื่อจุดประสงค์ในการสร้างเอกลักษณ์องค์กร แต่ผลที่ตามมา คือ พื้นที่ติดตั้งจัดแสดงดังกล่าวมีความไม่เหมาะสมในด้านพื้นที่ และสภาพภูมิอากาศ จึงทำให้ผลงานเกิดความเสียหายอย่างมาก การใช้ประโยชน์อย่างถูกต้องเหมาะสม จึงเป็นเรื่องที่มหาวิทยาลัยศิลปากร และบุคคลทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องให้ความใส่ใจ และแก้ไขปัญหาร่วมกัน

งบประมาณและแหล่งทุน ในส่วนของแหล่งทุนที่จะนำมาบริหารเพื่อการจัดการผลงานศิลปกรรมแห่งชาตินั้นผู้อำนวยการหอศิลป์ เสนอโครงการในการจัดกิจกรรม และนิทรรศการทางการให้การศึกษาทางด้านศิลปะ หรือการดำเนินการจัดการกิจกรรมต่างๆที่มีมากขึ้นต่อไปโดยไม่มีการลดหรือตัดโครงการใดๆออกเลยและดำเนินการโครงการเหล่านั้นต่อมาเรื่อยๆในทุกๆปี ซึ่งเป็นโครงการที่มักไม่ต่อเนื่องกับกิจกรรมการแสดงศิลปกรรมแห่งชาติซึ่งเป็นพันธกิจหลักของผู้อำนวยการหอศิลป์ จึงทำให้งบประมาณที่มีอยู่จำกัดถูกใช้หมดไปกับการทำโครงการใหม่ ที่แล้วมาได้มีความพยายามที่จะจัดการผลงานศิลปกรรมแห่งชาติในแนวทางที่ไม่เคยมีมาก่อน และดูจะเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมอยู่บ้าง กระนั้นในเวลาต่อมาก็ไม่มีการสืบทอดการจัดการในลักษณะนี้ จึงเห็นได้ว่าการใช้งบประมาณของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจากแหล่งเดียว อาจจะแก้ปัญหามานagement งานศิลปะที่รายล้อมอยู่ไม่ได้ทุกประเด็นปัญหา ตัวแบบที่เสนอในแผนภูมิข้างต้นเห็นว่าจำเป็นต้องหาแหล่งทุนจากภายนอกมาร่วมสนับสนุน เมื่อเปรียบเทียบการสนับสนุนแหล่งทุนจากภายนอกของวงการศิลปะในต่างประเทศโดยเฉพาะยุโรป และอเมริกามักให้ความสำคัญ และให้การสนับสนุนทรัพยากรทุนเพื่อการจัดการศิลปะอย่างเป็นปรากฏการณ์เพราะส่วนหนึ่ง อารยะธรรมตะวันตกก่อร่างสร้างสรรคขึ้นมาบนพื้นฐานของมรดกศิลปะ และสถาปัตยกรรมกรีก และโรมันมาตั้งแต่ศตวรรษที่ 15 (Bisacre. 1975: 4) ส่วนศิลปะร่วมสมัยในประเทศไทยนั้น พึ่งจะปรากฏในแวดวงศิลปกรรมในประเทศไทยเพียง 70 กว่าปี และที่ผ่านความทราบซึ่งต่อการจัดการงานศิลปะในแนวตะวันตกซึ่งยังมีเฉพาะในกลุ่ม

คนบางกลุ่มเท่านั้น งานศิลปกรรมแห่งชาติของมหาวิทยาลัยศิลปากรที่หลังจากที่พึ่งทุนจากภายนอก จึงเป็นภาระสำคัญประการหนึ่งที่ผู้เกี่ยวข้องที่จำเป็นต้องใช้ทุนในการจัดการงานศิลปกรรมแห่งชาติที่ก็พอจะผ่อนหนักเป็นเบาจากปัญหาดังกล่าวได้บ้าง โดยการสร้างเครือข่ายกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการงานศิลปะทั้งภายใน และภายนอกประเทศ อาทิเช่น การทำโครงการที่มีกิจกรรมที่มีการนำผลงานศิลปกรรมแห่งชาติเข้าไปเกี่ยวข้อง หรือ การดูงานระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานศิลปะระหว่างประเทศไทย กับต่างประเทศ อันอาจจะช่วยให้แต่ละฝ่ายได้เรียนรู้ปัญหาการจัดการงานศิลปะได้อีกมิติหนึ่ง

จากที่ได้กล่าวมาทั้งหมด ถึงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการผลงานศิลปกรรมแห่งชาติของมหาวิทยาลัยศิลปากร ข้างต้นจะบังเกิดผลในทางปฏิบัติได้ก็ต่อเมื่อทุกส่วนงานได้ลดอัตตาที่เคยถือปฏิบัติกันมาอย่างแยกส่วนโดยปราศจากการดำเนินงาน และปัญหาระหว่างกัน ต้องประสานความร่วมมือโดยทุกส่วนต้องเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนในการจัดการผลงานศิลปกรรมแห่งชาติอย่างชัดเจน ทั้งนี้โดยต้องเริ่มต้นจากการจัดประชุมเพื่อหารือระหว่างกัน เพื่อกำหนดทิศทางจัดการผลงานศิลปกรรมแห่งชาติ และรับทราบระเบียบวิธีปฏิบัติตามหน้าที่ในแต่ละส่วนงานที่จะได้รับผลประโยชน์กันทุกภาคส่วน เพื่อให้งานศิลปะที่ถูกสร้างสรรค์ขึ้นมานั้นได้รับใช้สังคมอย่างแท้จริง

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

การศึกษาการจัดการผลงานศิลปกรรมแห่งชาติของมหาวิทยาลัยศิลปากร ผู้วิจัยได้สรุปผลการศึกษาอภิปรายผลการศึกษาพร้อมทั้งข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติ หรือการศึกษาวិจัยครั้งต่อไป โดยมีลำดับการนำเสนอ ดังนี้

จำนวน และสภาพของผลงานศิลปกรรมแห่งชาติของมหาวิทยาลัยศิลปากร

ผลงานศิลปกรรมแห่งชาติของมหาวิทยาลัยศิลปากรจากการประกวดครั้งที่ 15-59 จาก พ.ศ.2507-2556 มีจำนวนทั้งหมด 614 ผลงาน จากการตรวจสอบ (วันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2556 ถึง 21 พฤษภาคม 2556) พบผลงานจำนวนทั้งสิ้น 394 ผลงาน แบ่งเป็น 4 ประเภทใหญ่ๆ คือ จิตรกรรม ภาพพิมพ์ สื่อประสม ประติมากรรม จากการตรวจสอบสภาพของผลงาน (วันที่ 20 เมษายน 2553-21 พฤษภาคม 2556) พบผลงานศิลปกรรมกรรมแห่งชาติประเภทประติมากรรม ได้รับความเสียหาย และมีการซ่อมแซมมากที่สุด และบ่อยที่สุด โดยมีสถานที่ติดตั้งผลงานทั้งหมด 5 พื้นที่ คือ มหาวิทยาลัยศิลปากร วังท่าพระ คือ ห้องสมุด และตำหนักพรณรายหน่วยงานในเขตพื้นที่คลังชั้น คือ อาคารศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร และสำนักงานอธิการบดีมหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสนามจันทร์ คือ อาคารห่อมหลองปิ่น มาลากุล สำนักงานหอสมุดมหาวิทยาลัยศิลปากร อาคารศูนย์วิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยศิลปากร อาคารศูนย์ศิลปวัฒนธรรมเฉลิมพระเกียรติ 6 รอบพระชนมพรรษา อาคารหอศิลป์สนามจันทร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี คือสวนประติมากรรมด้านหน้าทางเข้ามหาวิทยาลัย ผลงานที่ศิลปินเจ้าของผลงานขอเป็นผู้เก็บรักษาผลงานเอง และผลงานที่มีการยืมเพื่อจัดแสดง โดยทั้งหมดมีสภาพจากการศึกษาตามตามสภาพพื้นที่ติดตั้งดังต่อไปนี้

1. ประเภทจิตรกรรม

1.1 ผลงานจิตรกรรมที่มีลักษณะเป็น 2 มิติล้วน เป็นผลงานที่สร้างจากการเขียนรูปด้วยสีน้ำมัน และสีอะคริลิกลงบนผืนผ้าใบเป็นส่วนใหญ่ มีสถานที่จัดแสดง และจัดเก็บภายในอาคารเท่านั้น ผลงานถูกจัดเก็บด้วยวิธีการห่อพลาสติกกันกระแทก ส่วนผลงานที่จัดแสดงถูกติดตั้งด้วยวิธีการแขวนไว้กับผนังซึ่งทั้งหมดไม่มีการใส่กรอบที่ปกป้องผลงานโดยเฉพาะทางด้านหน้า ผลงานส่วนใหญ่ไม่ค่อยได้รับความเสียหาย โดยส่วนมากที่พบคือมีฝุ่นเกาะบนตัวผลงาน ส่วนผลงานที่ได้รับความเสียหายนั้นเกิดขึ้นที่ส่วนด้านหลังของผลงานเป็นหลัก คือมีจุดของเชื้อราขึ้นที่ด้านหลังผลงาน แต่ยังไม่ส่งผลกระทบต่อด้านหน้าผลงานที่ลงสีไว้ ผลงานที่สร้างจากผ้าใบบางส่วนบางชิ้นเกิดการกระแทก ขูดขีดกันเป็นรอยถลอก สีหลุดร่อน หรือผ้าใบขาดบ้างเล็กน้อย ผลงานลักษณะนี้พบอยู่ในพื้นที่ประดับอาคาร และพื้นที่จัดเก็บของหอศิลป์ สยามจันทร์

1.2 ผลงานจิตรกรรมผสมวัสดุบนระนาบ 2 มิติ คือผลงานที่มีภาพ 2 มิติเป็นส่วนประกอบหลัก โดยมีวัสดุชนิดอื่นมาปะติดลงบนผืนผ้าใบ หรือลงบนแผ่นไม้ เช่นผ้า สังกะสี ยางพารา และอาจมีการลงสีเพิ่มลงไปบนวัสดุปะติดด้วย ผลงานจิตรกรรมผสมวัสดุบนระนาบ 2 มิติ จึงมีลักษณะของวัสดุที่ใช้สร้างผลงานยื่นออกมาจากระนาบ 2 มิติ ผลงานลักษณะนี้ถูกห่อด้วยพลาสติกกันกระแทก มีผลงานบางชิ้นที่ติดวัสดุไม่แน่นหนาพอ หรือกาวยาวที่ใช้อาจเสื่อมสภาพ จึงทำให้ชิ้นส่วนของงานหลุดออกมาได้ ซึ่งหากไม่มีการจัดวางผลงานจิตรกรรมผสมวัสดุบนระนาบ 2 มิติ แยกออกจากผลงานจิตรกรรม 2 มิติล้วน ผลงานอาจไปขูดขีด กัดทับสร้างความเสียหายต่อผลงานชิ้นอื่นได้ ผลงานลักษณะนี้พบอยู่ในพื้นที่ประดับอาคาร และพื้นที่จัดเก็บของหอศิลป์ สยามจันทร์

1.3 ผลงานจิตรกรรมผสมวัสดุ และประติมากรรมจัดวาง คือผลงานที่มีตัวงานหลักเป็นแบบ 2 มิติ และมีผลงาน 3 มิติ จัดวางอยู่คู่กับผลงานหลัก ซึ่งชิ้นส่วนผลงาน 3 มิติส่วนนี้ มักถูกจัดเก็บแยกกับตัวผลงานหลัก จึงทำให้ชิ้นส่วนของผลงานโดยส่วนใหญ่เกิดการสูญหาย ซึ่งถือได้ว่าทำให้ผลงานเสียหายจากการที่องค์ประกอบของผลงานที่มีอยู่มีจำนวนไม่ครบ ผลงานลักษณะไม่ถูกนำมาใช้ประดับอาคาร และพบอยู่ในพื้นที่จัดเก็บของหอศิลป์ สยามจันทร์

2. ประเภทภาพพิมพ์

2.1 ผลงานภาพพิมพ์ล้วน คือผลงานที่ใช้กระดาษเป็นวัสดุรองรับผลงานทั้งหมดทั้งผลงาน ซึ่งเป็นวัสดุที่ค่อนข้างบอบบาง ศิลปินจึงมีการใส่กรอบที่สามารถป้องกันการกระแทก และความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นต่อผลงานจากทุกด้านของผลงานไว้ตั้งแต่แรกที่ส่งผลงานเข้าประกวด ความเสียหายที่เห็นเด่นชัดของผลงานภาพพิมพ์ล้วน คือเกิดจุดราเกิดขึ้นบนเนื้อกระดาษบริเวณด้านหน้า และขอบข้างตัวผลงาน ผลงานเหล่านี้ส่วนใหญ่มีขนาดเล็กเคลื่อนย้ายสะดวกจึงมีการนำมาใช้ติดตั้งประดับตกแต่งภายในอาคารตามที่ตั้งต่างๆของมหาวิทยาลัยศิลปากร ซึ่งพบที่อาคารหมอนหลวงปิ่น มาลากุลอยู่เป็นจำนวนมาก

2.2 ผลงานภาพพิมพ์ผสมวัสดุ และการประติมากรรมจัดวาง คือผลงานที่มีภาพพิมพ์บนกระดาษเป็นส่วนประกอบหลัก และนำภาพพิมพ์บนกระดาษไปติดลงวัสดุ หรือผลงาน 3 มิติ ชนิดต่างๆ เพื่อติดตั้งให้เกิดเรื่องราวด้วยการจัดวาง ซึ่งชิ้นส่วนผลงาน 3 มิติส่วนนี้ มักถูกจัดเก็บแยกกับตัวผลงานหลัก ทำให้ส่วนใหญ่ชิ้นส่วนประกอบของงานสูญหาย หรืออยู่ไม่ครบทุกชิ้น ผลงานลักษณะนี้อยู่ในพื้นที่จัดเก็บเท่านั้นไม่ถูกใช้ประดับอาคาร

3. ประเภทสื่อประสม คือผลงานที่เน้นไปทางด้านการติดตั้งด้วยวิธีการแขวน และจัดวางเป็นหลัก ลักษณะผลงานประกอบด้วยวัสดุหลายประเภท เช่นหิน ดิน น้ำ ไม้ กระดาษ พลาสติก โลหะ ผ้า ยาพาราฯลฯ มีบางผลงานที่ใช้อุปกรณ์ไฟฟ้ามาเป็นส่วนประกอบหนึ่งของผลงาน เช่นหลอดไฟ เครื่องฉายโปรเจกเตอร์ เครื่อง

เล่นซีดี จอโทรทัศน์ การจัดเก็บผลงานประเภทสื่อประสมจึงเป็นเรื่องที่ค่อนข้างยาก เพราะผลงานประกอบไปด้วยวัสดุ ชิ้นส่วน และรูปทรงที่หลากหลายที่สุดจากประเภทผลงานทั้งหมด ผลงานจึงถูกจัดเก็บไว้ที่อาคารหอศิลป์ สนามจันทร์เกือบทั้งหมดด้วยวิธีการห่อด้วยพลาสติกกันกระแทก เมื่อถูกวางแยกออกจากกัน ทำให้ไม่สามารถหาชิ้นส่วนเหล่านั้นได้ บางผลงานชิ้นส่วนมีการเสียหาย และสูญหาย และยังมีผลงานสื่อประสมที่มีลักษณะใกล้เคียงกับผลงานจิตรกรรมผสมวัสดุบนกระดาษ 2 มิติอยู่บ้างบางส่วน เพราะเป็นผลงานสื่อประสมช่วงแรกๆที่มีการจัดการประกวดผลงานสื่อประสมในการแสดงงานศิลปกรรมแห่งชาติ โดยมีผลงานส่วนหนึ่งจัดแสดงภายในอาคารซึ่งเกิดความเสียหาย จากการที่ชิ้นส่วนหลุดออกจากตัวผลงาน เช่นที่อาคารหม่อมหลวงปิ่น มาลากุล และที่อาคารศูนย์วิจัย และพัฒนาซึ่งที่นี้ผลงานเกิดความเสียหายค่อนข้างมาก

4. ประเภทประติมากรรม คือผลงาน 3 มิติ เป็นผลงานที่มีวัสดุหลักในการสร้างด้วย ปูนปลาสเตอร์ ไม้ เหล็ก ไฟเบอร์กลาส และสำริด โดยผลงานที่ทำจากสำริดนั้นมาจากการนำผลงานประติมากรรมที่ทำจากปูนปลาสเตอร์ในช่วงแรกของการประกวดผลงานศิลปกรรมแห่งชาติไปหล่อเป็นสำริด ซึ่งผลงานประเภทประติมากรรมเกือบทั้งหมด มีวัสดุที่ค่อนข้างแข็งแรงทนทาน แต่กลับเกิดความเสียหายมากที่สุดเนื่องจาก ผลงานมักถูกติดตั้งประดับอยู่ภายนอกอาคารเป็นหลัก ตามสถานที่โล่งแจ้ง ทำให้ผลงานที่ทำด้วยเหล็กเกิดสนิมกัดกร่อน ผลงานจนเกิดการผุพัง หักโค่น ส่วนผลงานที่ทำจากไฟเบอร์กลาสเกิดการแตกร้าว แตกง่าย ผลงานที่ทำจากไม้เกิดการผุพัง ซึ่งผลงานที่เกิดความเสียหายดังกล่าวถูกติดตั้งที่ ภายนอกอาคารหอศิลป์ สนามจันทร์ กับสวนประติมากรรมวิทยาเขตเพชรบุรี และมีผลงานจำนวนหนึ่งถูกวางรวมกันไว้อยู่ที่ชั้นจอดรถของอาคารสำนักงานอธิการบดี ส่วนผลงานที่จัดเก็บไว้ในอาคารหอศิลป์ สนามจันทร์ โดยมีสภาพค่อนข้างสมบูรณ์ มีผลงานบางชิ้นที่หักหลุดบ้างจากการขนย้าย หรือชิ้นส่วนสูญหายจากการจัดเก็บ

สรุปว่าผลงานจิตรกรรม และภาพพิมพ์ ส่วนใหญ่เป็นแบบ 2 มิติ ผลงานสื่อประสมส่วนใหญ่เป็นแบบ 3 มิติ มีลักษณะการติดตั้งงานแบบจัดวางแบบหลายชิ้น และใช้วัสดุในการสร้างผลงานที่หลากหลายที่สุด ผลงานประติมากรรมเป็นแบบ 3 มิติ เป็นผลงานที่ใช้วัสดุที่มีความหลากหลายลงมาจากผลงานสื่อประสม ซึ่งบางวัสดุมีความแข็งแรงทนทานสูง มีอายุความคงทนของวัสดุสูง บางวัสดุมีอายุความแข็งแรงทนทานสูงในบางสภาพแวดล้อม บางวัสดุมีความแข็งแรงทนทานต่ำ อายุความคงทนของวัสดุต่ำ เกิดความเสียหายได้ง่ายหากมีการติดตั้งในสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม ทำให้ทราบว่าผลงานศิลปกรรมแห่งชาติของมหาวิทยาลัยศิลปากรทั้งหมด มีความหลากหลายของวัสดุมาก และมีความต้องการพื้นที่ในการจัดเก็บ หรือจัดแสดงในพื้นที่ หรือในสภาพแวดล้อมที่มีความเฉพาะ

ข้อเสนอแนะ

เมื่อเปรียบเทียบกับจัดการผลงานศิลปะสะสมจากหน่วยงานอื่น ผู้วิจัยมีความเห็นดังนี้

1. การทำทะเบียนผลงานศิลปะโดยการระบุรายละเอียดต่อผลงาน ต้องระบุถึงสภาพของผลงาน เช่นที่มีการทำทะเบียนในหน่วยงานของพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ หอศิลป์ เนื่องจากเป็นการทำทะเบียนที่มีความละเอียดและง่ายต่อการสืบค้น

1.1 เริ่มจากการจดบันทึกด้วยมือให้ถูกต้องเสียก่อน

1.2 นำข้อมูลที่จดบันทึกได้ พิมพ์เป็นฐานข้อมูลในระบบคอมพิวเตอร์แบบการนับรวมผลงานที่มีอยู่ทั้งโดยบันทึกเฉพาะชื่อศิลปิน ชื่อผลงาน ประเภท ขนาด และปีที่สร้างผลงาน

1.3 การทำทะเบียนผลงานแบบบัตรประจำตัวของผลงาน เป็นการทะเบียนที่มีรายละเอียด คือ ชื่อศิลปิน ชื่อผลงาน ประเภท ขนาด ปีที่สร้าง วัสดุที่ใช้สร้าง และสภาพของผลงาน ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นเสริมว่า รายละเอียดของสถานที่ติดตั้งเฉพาะในแต่ละผลงานเพื่อเป็นการป้องกันการนำผลงานไปติดตั้งในที่ที่ไม่เหมาะสมด้วย

2. ภายในอาคารหอศิลป์ สยามจันทร์ มีห้องจัดเก็บผลงานที่ค่อนข้างกว้าง แต่ต้องเสียพื้นที่ใช้สอยไปกับการวางผลงาน 2 มิติไว้กับพื้น ซึ่งควรมีการติดตั้งโครงตะแกรงแขวนผลงานแบบรางเลื่อน แบบที่ใช้ในพิพิธภัณฑ์แห่งชาติ หอศิลป์ ซึ่งจะช่วยให้การจัดเก็บผลงานได้เป็นระเบียบ เรียบร้อย ค้นหา ตรวจสอบได้ง่าย และไม่เป็นการเสียพื้นที่ในการจัดเก็บผลงาน

3. หากผู้บริหารสามารถดำเนินการจัดหางบประมาณในการหาพื้นที่เพื่อสร้างอาคารในการจัดเก็บที่เหมาะสมกับผลงานศิลปะประเภท 2 มิติได้ อาจเป็นการสร้างอาคารเพื่อการจัดแสดง และการจัดเก็บ ดังเช่นที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ หรือพิพิธภัณฑ์ศิลปะร่วมสมัยดำเนินการอยู่ ซึ่งถือว่าเป็นการรักษาผลงานศิลปะที่เหมาะสมในระดับหนึ่ง ส่วนผลงานศิลปะประเภท 3 มิติ ควรมีการก่อสร้างอาคารให้มีลักษณะเดียว หรือใกล้เคียงกับหอประติมากรรมต้นแบบ หรือศูนย์ประติมากรรมกรุงเทพ เนื่องจากอาคารจัดแสดงของทั้ง 2 แห่งมีลักษณะเป็นคลังจัดเก็บมีการก่อสร้างแบบมีหลังสูงโปร่ง และมีอากาศถ่ายเทได้สะดวก มีพัดลมติดตั้งภายในอาคารจัดเก็บ และจะเปิดใช้ก็ต่อเมื่อมีผู้มาเข้าชมเท่านั้น โดยที่ไม่ต้องใช้เครื่องปรับอากาศเลย

4. มหาวิทยาลัยศิลปากรสามารถใช้ประโยชน์จากผลงานศิลปกรรมแห่งชาติ ทางการศึกษาได้โดยมหาวิทยาลัยมีการสร้างหลักสูตรวิชาสุนทรียศาสตร์ เพื่อให้นักศึกษาทุกคณะวิชาได้เรียนรู้ผลงานศิลปะมีค่าของมหาวิทยาลัยศิลปากร เช่นการจัดแสดงผลงานเพื่อให้นักศึกษาเข้าชม และเขียนบรรยายสุนทรีย์ และความความคิดเห็น หรือความรู้สึกที่ได้รับจากการชมผลงานศิลปกรรมแห่งชาติ ดังเช่นที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตรใช้ดำเนินการกับผลงานศิลปะสะสมที่มหาวิทยาลัยมีอยู่ การใช้ประโยชน์ลักษณะ หากว่ามหาวิทยาลัยศิลปากรสามารถทำได้ ก็จะทำให้เกิดประโยชน์ต่อผลงานศิลปกรรมแห่งชาติของมหาวิทยาลัยศิลปากร นักศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร และประโยชน์ต่อประชาชนคนไทย และประเทศชาติสืบไป

เอกสารอ้างอิง**ภาษาไทย**

นิคม มุสิกคามะ. (2512). “บริหารพิพิธภัณฑ์สถานอย่างไรในสังคมปัจจุบัน.” ศิลปากร, 13, 3 (กันยายน): 60-62.

ประติมากรรมสร้างสรรค์ ครบรอบ 65 ปี มหาวิทยาลัยศิลปากร ณ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขต
สารสนเทศเพชรบุรี. 2552.

วิโชค มุกดามณี. (2555). ศิลปิน / อดีตผู้อำนวยการหอศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. สัมภาษณ์, 26 ธันวาคม.

สื่อบัณฑิตการแสดงผลศิลปกรรมแห่งชาติ ครั้งที่ 1-13 2492 – 2505. (2545). หอศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. โครงการ
จัดทำหนังสือชุดงานศิลปกรรมไทยและศิลปะร่วมสมัย.

วีรวัฒน์ สิริเวสมาศ. (2554). “ประติมากรรมกับพื้นที่สาธารณะ ความสัมพันธ์ของ พื้นที่ ผู้คน ชุมชน และ
วัฒนธรรม.” โครงการติดตั้งประติมากรรม ระหว่างกรุงเทพมหานคร และมหาวิทยาลัยศิลปากร.

สื่อบัณฑิตการแสดงผลศิลปกรรมแห่งชาติ ครั้งที่ 59, (2556).

ภาษาต่างประเทศ

Bisacre, Michael, et.al. (1975) WESTERN ART, Marshall Cavendish Limited, Great Britain.